

דף כו.

עין משפט ב.

ח"מ סימן תכא סעיף ג

ג. י"א דצער וריפוי ושבת חייב אפי' שלא בכוונה ק, ובלבד שלא יהיה אנוס אלא שוגג קרוב למזיד ר, אבל כנוק חייב אפי' אנוס ש שאדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן ת.

ח"מ סימן שעח סעיף א

א. אסור להזיק ממון לחבירו א, ואם הזיקו אע"פ שאינו נהנה חייב לשלם נזק שלם ב בין שהיה שוגג בין אנוס. נפל מהגג ושבר את הכלי ג או נתקל כשהוא מהלך ד ונפל על הכלי ושברו חייב נזק שלם.

הגה: ובלבד שלא יהיה אנוס גמור ה.

ק. טור מהרא"ש בסוף פ"ב דב"ק כ"ו ע"א, על המשנה דאדם מועד לעולם, וכ"כ התוס' בב"מ פ"ב ע"א.

ר. ונלמד מהכתוב "כי יריבון אנשים" וכו'. ושם קרוב למזיד הוא, וריפוי ושבת כתובים שם וה"ה לצער. סמ"ע ס"ק ו'.

ש. נלמד מיתורא דקרא דכתוב פצע תחת פצע והיה לו לומר פצע בפצע וכל מה שמוצאים לפטור שוגג פוטרים אותו וע"כ העמידו יתור זה רק על נזק. סמ"ע ס"ק ז'.

ת. חוץ מאונס גדול שפטור בו כמו בסי' שע"ח ובסמוך בסעיף ד'.

א. וכתב הנ"י בפ' המניח דהא דאמרינן האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין היינו כל הדינים האמורים בשלושת הבבות דהיינו נזיקין, גזל, השבת אבידה וריבית ואונאה.

וכתב בסמ"ע ס"ק א' התחיל המחבר באיסור וסיים בחיוב תשלומין ללמדנו שני דברים דאף אם ירצה להזיק ולשלם אסור דומיא דגניבה וגזילה בסי' שמ"ח ושנ"ט, ועוד שחיוב בתשלומין אפי' לא נהנה ואפי' שגג ומטעם דאדם מועד לעולם בין ער בין ישן אם לא באונס גדול.

ב. ממשנה בב"ק כ"ו ע"א. ואם שנים הזיקו ונתחייבו בתשלומין אם יש להם דין כשנים שלוו להחשיבם ערבים זה לזה עיין בפעמוני זהב.

ג. מימרא דרבא בב"ק כ"ז ע"א.

ד. שם בגמ'.

ה. כתב הש"ך בס"ק א' דהלשון של הרמ"א מגומגם שהיה לו לכתוב בלשון י"א דמלשון הרמב"ם והמחבר משמע דאין חילוק אפי' באונס גמור חייב, וכ"כ ה"ה בפ"ו מחובל ומזיק הלכה א' דלהרמב"ם אין חילוק. ועיין בסי' שפ"ו דדוקא כשהזיק בלא מתכוון והוא באונס גמור פטור להרמ"א אבל אם הזיק במתכוון אפי' היה אנוס גמור חייב כגון בנרדף ששבר את הכלים בסי' ש"פ סעיף ג'. ש"ך ס"ק ב'.

עין משפט ג.

ח"מ סימן שעח פעיף א
עין בסעיף הקודם

עין משפט ד.

ח"מ סימן תכא פעיף ג.

ג. י"א דצער וריפוי ושבת חייב אפי' שלא בכוונה^ו, ובלבד שלא יהיה אנוס אלא שוגג קרוב למזיד^ז, אבל בנזק חייב אפי' אנוס^ח שאדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן^ט.

י. יא. היתה לו אבן מונחת בחיקו בין שלא שהכיר בה מעולם בין שהכיר בה ושכח אותה^י, ועמד ונפלה והזיקה חייב בנזק ופטור מד' דברים. וה"ה נתכוון לזרוק שנים זרק לארבע אמות^כ והזיק או שהזיק כשהוא ישן אם לא באונס גדול שאז פטור גם מנזק.

דף כו:

עין משפט א.

ח"מ סימן תכא פעיף י

י. יא. היתה לו אבן מונחת בחיקו בין שלא שהכיר בה מעולם בין שהכיר בה ושכח אותה^ל, ועמד ונפלה והזיקה חייב בנזק ופטור מד' דברים. וה"ה נתכוון לזרוק שנים זרק לארבע אמות^מ והזיק או שהזיק כשהוא ישן אם לא באונס גדול שאז פטור גם מנזק.

- ו. טור מהרא"ש בסוף פ"ב דב"ק כ"ו ע"א, על המשנה דאדם מועד לעולם, וכ"כ התוס' בב"מ פ"ב ע"א.
- ז. ונלמד מהכתוב "כי יריבון אנשים" וכו'. ושם קרוב למזיד הוא, וריפוי ושבת כתובים שם וה"ה לצער. סמ"ע ס"ק ו'.
- ח. נלמד מיתורא דקרא דכתיב פצע תחת פצע והיה לו לומר פצע בפצע וכל מה שמוצאים לפטור שוגג פוטרים אותו וע"כ העמידו יתור זה רק על נזק. סמ"ע ס"ק ז'.
- ט. חוץ מאונס גדול שפטור בו כמו בסי' שע"ח ובסמוך בסעיף ד'.
- י. גם זה דומה לאונס וע"כ פטור מד' דברים. סמ"ע ס"ק ט"ז.
- כ. מימרא דרבה כ"ו ע"ב, וה"ה נתכוון לזרוק ד' זרק שמונה פטור מד' דברים שזה דומה לאונס.
- ל. גם זה דומה לאונס וע"כ פטור מד' דברים. סמ"ע ס"ק ט"ז.
- מ. מימרא דרבה כ"ו ע"ב, וה"ה נתכוון לזרוק ד' זרק שמונה פטור מד' דברים שזה דומה לאונס.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ה. יו"ד סימן רמז פעיף לו

לז. מה. כל אלו אינו יוצא העבד בהם עד שיעשה האדון בכוונה^א, לכן אם כוון האדון לזרוק אבן בבהמה ופגעה בעבד וחתכה אצבעו או הפילה שינו, אינו יוצא לחירות.

ה"ה אם הושיט ידו למעי שפחתו וסימא עין העובר שבמעיה, אינו יוצא לחירות, שהרי לא ידע דבר שיתכוון לו, אבל אם היה רבו רופא ואמר לו העבד כחול עיני וסימאה יוצא לחירות^ב, שהרי כוון לאבר אף שכוון לטובתו.

עין משפט ו.ז. חו"מ סימן תכא פעיף י
עייך לעיל עין משפט א

עין משפט י.ב. חו"מ סימן תכא פעיף י
עייך בסעיף הקודם

עין משפט נ. יו"ד סימן רמז פעיף לו
עייך לעיל עין משפט ה

עין משפט ס. חו"מ סימן תכא פעיף י
עייך לעיל עין משפט א.

עין משפט צ. חו"מ סימן שפו פעיף ד

ד. ה. הזורק כלים מראש הגג ואין תחתיהם כרים וכסתות ובעודם באויר בא אחר ושברם במקל הזורק חייב^ג, והמשבר פטור שנחשבין לכלי

ג. דעת הרמב"ם פ"ה דין י"א מברייתא, אבל דעת התוס' בקידושין כ"ד ע"ב דא"צ כוונה, וכן נראה דעת הרא"ש. ש"ך ס"ק מ"ו.

ס. מברייתא שם וכמ"ש התוס' בב"ק כ"ו ע"ב, ובכל ספרי השו"ע שראיתי כולל "בבהיר" ישנה טעות סופר בסוף הסעיף כתבו שהרי כוון לאבד במקום לאבר עם רי"ש. מ"מ גם בכוון לעינו ופגע באזנו יצא לחירות, כך העלה בספר ראשון לציון ע"ש.

ע. מבב"ק כ"ו ע"ב וכתב הב"ח בשם הנ"י שכתב בשם הרא"ש דאם זרק אבן או חץ על הכלי כיון שלא עשה הזורק האבן או החץ מעשה בגוף הכלי, אם קדם אחר ושברו

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 05841504777
email: minchat.aaa@gmail.com

שהוא שבור משעה שזרקו.

עין משפט ק. חו"מ סימן שפו פ"ה ג

ג. ד. הזורק כלי שלו ^ב מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסתות שאם יפול עליהם לא ישבר, וקדם אחר וסילק הכרים וכסתות ונשבר הכלי חייב המסלק ^ז וכן כל כיוצא בזה.

הגה: י"א דזה נקרא גרמא בנזיקין ופטור ^ז, וכן בדוחף מטבע של חבירו לים או פחת צורתה הוי גרמא ופטור ^ר, וע"כ אפי' זרק כלי ^ש מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסתות וקדם הוא בעצמו וסילקם ונשבר פטור דעל הזריקה לא חייב שהרי לא ראוי היה לישבר, ומה שסילקם הוי גרמא בעלמא.

לפני שיגיע החץ או האבן חייב המשבר, והוא מדברי התוס' בב"ק י"ז בד"ה זרק כלי והכי נקטינן. באר הגולה. והש"ך כתב כיון שהנ"י בפ' כיצד הרגל כתב שהריטב"א פסק דמספקא ליה לרבא שניהן פטורין דהמע"ה והביאו הב"ח וכך העלה הש"ך.

וכתב בפעמוני זהב להסתפק אם אחד זרק כלי מראש הגג ואין מתחתיו כרים וכסתות ובא אחר ולקחו לעצמו קודם שישבר אם זכה בו, ואחרי שהאריך הסיק דזכה בו, הואיל ומשעה שיצא מידו בזריקה חשוב כאלו הפקירו וע"ש מה שהביא מסי' רס"ד.

פ. אבל בזרק של אחר ס"ל להרמב"ם דהזורק והמסלק הכרים משלמין דמי הכלי ביחד. סמ"ע ס"ק ה'.

צ. דלית הלכתא כרבה דפוטר בב"ק כ"ו ע"ב, דס"ל דלא דיינינן דינא דגרמי ואנן קימ"ל דדינן דינא דגרמי כרפרם דכפייה לרב אשי שם וכן דעת הרמב"ם בפ"ז שם בהלכה ח'.

ק. הרא"ש בשם ר"י בפ' לא יחפור וביאר שם כיון שלא עשה מעשה בגוף הדבר הניזוק, וכך כתבו התוס' ב"ב כ"ב ע"ב, ועוד כתבו התוס' חילוק אחר דדינא דגרמי שחייב היינו דמשעת מעשה בא ההיזק ע"ש.

ר. כתב בכאר הגולה אות ו' שחיפש ולא מצא מפורש בפסקיו של הרא"ש בדוחף מטבע של חבירו לים או הפוחת צורתו כרבה דפטור, ולפי שני התירוצים שכתבו התוס' ב"ב כ"ב ע"ב נראה דכאן חייב כיון שעושה מעשה בגוף הדבר הניזוק ובשעת מעשה ג"כ בא ההיזוק. אבל בהג"א בפ' הגוזל כתב שכ"כ באו"ז ובפסקי מהרי"ח ובפ' מהרש"ל, וכתב הש"ך דכן נראה עיקר, וגם לדידם דוקא בלא הגביה המטבע בידו, וגם איירי במים צלולים אבל בעכורים חייב, ובפוחת מטבע דוקא בלא חסרו ע"ש.

ש. היינו של חבירו, וצ"ל שלא הגביה הכלי לפני שזרקו רק דחפו מן הגג לארץ אבל בהגביהו הרי גזלו, והתחייב בהשבה מעליא וחייב. ש"ך בס"ק כ'.

הגה: סופר שכתב שטר וכתב מנה במקום מאתים^ה, או המזיק לחבירו ע"י שייעצו עצה, וכן שליש שהחזיר שטר שלא היה צריך להחזיר כולם פטורים דלא הוי אלא גרמא, מיהו משמתין ליה עד שיסלק ההיזק^א וכן בכל גרמא בנזיקין^ב.

הגה: י"א דכל גרמא בנזיקין אם הוא דבר שכיח ורגיל^ג חייב לשלם משום קנס, וע"כ י"א דראובן שמכר מקח לגוי ובא שמעון ואמר לגוי שאינו שוה כ"כ חייב לשלם לו^ד. ואפשר דבכה"ג יש לו דין כמוסר דחייב כמו בסי' שפ"ח.

הגה: ראובן שהלוה מעות לגוי בריבית על המשכונות ובא שמעון ואמר לגוי להלוות לו בפחות והחזיר לראובן מעותיו, פטור^ה דהוי גרמא בנזיקין מ"מ נקרא רשע.

הגה: המבטל כיסו של חבירו עיין בסי' רצ"ב.

ה. וה"ה אם החזיר שטר פרוע לעובד כוכבים על חבירו והגוי הוציא ממנו על פיו פטור דהוי גרמא, כ"כ הב"י בשם הרשב"א ולא הוי כשורף שטר חבירו שזה גרמא, אבל אם החזיר ללוה שטר שעדיין אינו פרוע עדיין חייב, דהוי גרמי.

א. מתשובת הרשב"א סי' אלף נ"ב ותשובה כ"ב, והרמב"ן סי' ר"מ, וכ"כ הנ"י ור"י בב"ב ודוקא עד שיסלק הנזק שבא אליו אחרי השמתא אבל הנזק שהיה לפני השמתא אינו חייב לסלקו, וכן דעת הראב"ד והר"ן ודלא כהרא"ש שהצריך לשלם הכל גם העבר. סמ"ע ס"ק ט'.

ב. וכן משסה כלב שבסי' שצ"ה, ופורץ גדר בסי' שצ"ו סעיף ד' והדינים שסי' תי"ח בסעיפים ז'-ט'-י"א, ובסי' ת"כ סעיף כ"ח כולם גרמא הם ופטור, גם הוסיף בטור דאם נתן סם המוות לפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם דלא הוי אלא גרמא, וכ"כ הרמב"ם ריש פ"ד מנזקי ממון ותימה שלא כתבו מר"ן המחבר בשום מקום, ובב"ק מ"ז ע"ב דאמרינן דלא מיבעיא אכלה סם המוות אלא אפי' אכלה עשב מאכל בהמה שהוא סם המוות לה פטור, ונראה דה"ה כשעירב לה סם המוות עם מאכל הראוי לה ג"כ פטור. ש"ך ס"ק כ"ג.

ג. כ"כ התוס' בב"ק כ"ו בשם ריצב"א, והש"ך חלק על דברי הרמ"א וכתב הבו דלא להוסיף עליה דגם דינא דגרמי הוא משום קנס ואין לנו להוסיף על מה שאמרו. ש"ך ס"ק כ"ד.

ד. ממהר"ם מריזבורק והש"ך כתב דדין זה צ"ע.

ה. ואפי' אמר שמעון לגוי שיחזיר לראובן מעותיו אפ"ה פטור. סמ"ע ס"ק י'.